

УДК 001:330.3

Шпак Віктор,
здобувач третього рівня освіти (PhD),
Національний університет водного господарства
та природокористування,
м. Рівне, України
v.a.shpak@nuwm.edu.ua

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна постіндустріальна фаза економічного розвитку характеризується появою нових технологій, прогресуючою глобалізацією та зростаючою тісністю зв'язку між економікою та наукою. В практичній площині це виявляється через широкомасштабне впровадження інноваційних комунікаційних та інформаційних технологій.

Для кожного підприємства в таких умовах необхідними складовими конкурентоспроможності є інформаційний та інтелектуальний капітал. При цьому визначальною є спроможність ефективного отримання й обробки інформації та створення на її основі знань, які потім використовуються на практиці.

Тобто, підприємства в сучасних умовах - умовах економіки знань, перетворюються на організації, засновані на знаннях. Нині таке підприємство визначають як суб'єкт господарювання, структура якого орієнтована на створення додаткової вартості шляхом використання знань [1]. Це вимагає нового підходу до кадрового менеджменту. Економіка знань передбачає не лише наявність співробітників із відповідними характеристиками та компетенціями, а й постійного процесу їх систематичного навчання. Окремо слід наголосити на необхідності оновленого підходу до вибору партнерів та організації захисту інформаційних потоків. Отже, на підприємствах, заснованих на принципах економіки знань, найбільший потенціал мають

нематеріальні ресурси, а саме, – інтелектуальний капітал. Характеристику функціонального навантаження окремих складових конкурентоспроможності підприємств в класичній та знаннєвій економіці представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Складові конкурентоспроможності підприємства

Фактор	Класична економіка	Економіка знань
Ринкова вартість	Створена матеріальними ресурсами	Створена нематеріальними ресурсами
Персонал	Генератор витрат	Генератор прибутку
Менеджери	Визначаються організаційною ієрархією	Визначаються через володіння знаннями
Основні завдання менеджменту	Контроль підлеглий	Підтримка колег
Інформаційний потік	Розпорядчий та контрольний інструмент	Основний ресурс, Комунікативний засіб
Знання	Інструмент	Капітал

Розглядаючи знання, які можуть бути використані для створення цінності, як інтелектуальний капітал, підприємствам важливо здійснювати його адекватну оцінку. Тому дослідження методів оцінки наявного інтелектуального капіталу та рівня його розвитку є актуальним завданням. Його розв'язання сприятиме розвитку підприємства і визначення стратегії подальшого зростання.

Інтелектуальний капітал розглядають як суму всього, що мають в багажі знань усі в компанії, що дає змогу створити конкурентну перевагу на ринку [2]. Деякі вчені трактують його як загальну суму трьох важливих компонентів: людський капітал, структурний капітал та споживчий (реляційний) капітал [3]. В загальному, інтелектуальний капітал сприймають як динамічний людський процес,

трансформований у щось цінне для компанії. Серед методів оцінювання інтелектуально капіталу найбільш поширені наступні [4]:

1. DISM – методи прямої оцінки. Передбачає, що оцінка вартості нематеріальних активів здійснюється шляхом оцінки складових для подільшого визначення агрегованого коефіцієнту;

2. MSM – методи ринкової капіталізації. Передбачає обрахунок різниці між ринковою капіталізацією підприємства і власним капіталом його акціонерів.;

3. ROA – методи рентабельності активів. Передбачає розрахунок рентабельності інвестицій компанії, яку порівнюють із середньогалузевими значеннями;

4. SC – методи збалансованих показників. Передбачає ідентифікацію різних компонентів інтелектуального капіталу з генерованими результатами.

В кожній групі є широка варіація окремих методів оцінки. На нашу думку, в умовах економіки знань, дані методи мають бути розвинуті з урахуванням галузевої специфіки діяльності підприємства. Врахування інтелектуального капіталу, як складової конкурентоспроможності висуває перед підприємствами завдання забезпечення належної кількості висококваліфікованих працівників, способів їх мотивації та формування цінностей організації.

Список використаних джерел:

1. Мельник, Л.Ю. Еволюція наукових уявлень про економіку знань. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. № 26/1. С.37-42.

2. Кірдіна О. Г. Оцінка інтелектуального капіталу з позицій бухгалтерського. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 60. С. 146-153.

3. Літвінов О. С., Малишко В. С. Оцінка вартості інтелектуального капіталу промислових підприємств України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 5(2). С. 109-115.

4. Косенко О. П. Оцінка комерційних можливостей інтелектуального капіталу. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, 2016. № 13. С. 509-514.